

filosofiecursus is opgenomen, is het mogelijk zich daarvan een beeld te vormen, ook al blijft het onbekend in hoeverre Bayle tijdens de colleges van zijn dictaten is afgeweken en deze heeft verlevendigd, en welke themata tijdens zijn private lessen nader zijn geanalyseerd. Op grond van deze uitgegeven cursus kwam Cornelia Surrurier, evenals Elisabeth Labrousse, tot een vrij negatief oordeel⁶³). Bayle onderscheidde zich nauwelijks van willekeurig welke andere filosofiehoogleraar uit deze periode en hij hield zich over het algemeen aan een weinig gewaagd cartesiaans standpunt, met hier en daar nog aristotelische reminiscenties. Wat Bayle tijdens zijn historische colleges heeft behandeld, valt helaas niet meer te achterhalen. Waarschijnlijk zal een groot gedeelte van de tijd zijn gevuld met onderwerpen uit de Griekse en Romeinse geschiedenis. De mogelijkheid dat de hoogleraar zo nu en dan ook moderne en actuele onderwerpen aan de orde heeft gesteld, mag daarbij niet worden uitgesloten⁶⁴). Een grote oorspronkelijkheid zal hij evenwel bij dit geschiedenisonderwijs niet aan de dag hebben gelegd, daar het anders zeker meer belangstelling zou hebben getrokken.

Ook door zijn tijdgenoten werd Bayle om zijn onderwijs slechts matig gewaardeerd. Zulks kan worden opgemaakt uit een brief van Jacques Basnage aan de Parijse Parlementsraad Mathieu Marais, die betrokken is geweest bij de publicatie van Bayles schriftelijke nalatenschap⁶⁵). Basnage is in deze brief van mening dat niet alle Bayle-manuscripten zich voor publicatie leenden, omdat ze geen eer zouden bewijzen aan de nagedachtenis van degene die ze had nagelaten. De filosofiecolleges evenals de geschiedenis cursus worden dan met name door de briefschrijver genoemd. Beide dictaten waren slechts voor scholieren, 'pour des Ecoliers', bedoeld geweest. 'Il me semble qu'on doit peser dans l'impression des Oeuvres Posthumes la réputation de ceux qui les ont composées'. Juist wanneer de reputatie van een auteur groot is, moet men geen geschriften uitgeven die middelmatig zijn of die onderdoen voor datgene wat de schrijver zelf tijdens zijn leven het licht heeft doen zien, 'Par un excès d'amour' zou men hem dan immers onrecht doen.

Basnages brief aan Marais toont ook aan dat Bayle al tijdens zijn leven grote vermaardheid genoot. Hij had met zijn kritische geest en oorspronkelijke visies licht gebracht, dat tot ver in de 18de eeuw zou schijnen. Een gedeelte van zijn geschriften heeft hem zelfs onsterfelijk gemaakt. Zijn naam heeft zeker glans gegeven aan de geschiedenis van de Illustre School, maar of hij (ook) inhoudelijk veel heeft bijgedragen tot haar bloei valt te betwijfelen.